

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני זי"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת בשלח תשפ"א | גליון מס' 278

ואת עמו לקח עמו.

משכם בדברים. לקינו ונטלו ממוננו ושלחנום,
בואו עמי. (שמות י"ו ו ככ"ט)

הנה בטעם שהביא השי"ת על המצריים את מכת חושך, כבר נתנו רבותינו במדרשים, כמה וכמה טעמים. ויש לומר עוד, שבא החושך על מצרים, במידה כנגד מידה. ועל פי דברי רש"י (בראשית מז כח), 'כיון שמת יעקב, נסתמו עיניהם וליבם של ישראל, מצרת השעבוד'. לכן, כנגד סתימת עיניהם של ישראל, לקו המצריים שהסתאמו עיניהם מלראות, במכת חושך.

והנה מצינו במכה עין חבירו, שגזרה התורה את דינו 'עין תחת עין'. ופירשו בגמרא (בבא קמא פג:), שאין כוונת הכתוב כפשוטו, כי יש לעקור את עין המכה. אלא עונשו ממון. שצריך לשלם למוכה דמי עינו. עיי"ש בגמרא, איך שמוכיחה ביאור זה מן הכתובים.

מעתה תבואר טענתו של פרעה, 'לקינו ונטלו ממוננו ושלחנום', כמין חומר. כי כך לקח בדברים את בני עמו: הן לקינו מאת ה' במכת חושך. מוכרתו איפה לומר, שבאה עלינו במידה כנגד מידה, משום שסמינו את עיניהם של בני ישראל. נמצא אם כן, שפירוש מה שאמרה תורה 'עין תחת עין', היינו כפשוטו. אם אכן כן, מדוע הוסיפו ולקחו גם את ממוננו.

הוסיף פרעה וטען, שמא תרצו לומר, שלקחו את ממוננו מכח הבטחת ברית בין הבתרים, כמו שנאמר (בראשית טו יד) 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. הלא הבטחה זו לא ניתנה, אלא לכשיצאו אחרי מלאת ארבע מאות שנים, והם מיהרו לצאת אחרי מאתיים ועשר שנים. וראיה לדבר שאף הם סבורים כמוני, שהרי שלא נטלו את ממוננו אלא בהשאלה, (עיי' בדברי רבינו שמאריך בעניין זה).

ועוד טען, אחר ומעשיהם של ישראל עצמם, שלא לקחו את ממוננו אלא בהשאלה, מוכח שהם סבורים כי עדיין לא תמו ארבע מאות השנים, שהזכורו בברית בין הבתרים. אם כן, למה בכלל שלחנום טרם זמנם.

(זרע שמשון פרשת בא, מאמר ב)

עוד נוכל לפרש בדרך דומה, כי הנה בברית בין הבתרים, נגזרה גזירת השעבוד, 'ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנים'. מדוע איפה נגאלו בני ישראל קודם לכן. אין זאת אלא מחמת קושי השעבוד, שהכבירו עליהם המצריים, אשר בגינו נחשב להם, כאילו אכן השתעבדו בהם, ארבע מאות שנים.

כלפי זאת היתה טענתו של פרעה, הלא הקדוש ברוך הוא, אינו מעניש בחינם. ואם הענישנו, מוכרח להיות שחטאנו. והנה עצם השעבוד אינו חטא. שכן, גזירת השעבוד כבר נגזרה עליהם בברית בין הבתרים. אלא מאי, וודאי שלא נענשנו אלא על קושי השעבוד, שהכבדנו עליהם יותר ממה שנגזר להם. ואם אמת הוא הדבר, שקושי השעבוד השלים להם את ארבע מאות השנים, שוב נמצא שלא חטאנו במאומה כלפיהם.

מעתה, אומר פרעה, יבואו ויוכיחו עשרת המכות בהם הוכינו, כי חטאנו בהכבדת השעבוד. וממילא מוכרח להיות, שלא תמו עדיין ארבע מאות השנים, שנגזרו על בני ישראל. ראיה נוספת לטענתי, מכך שלא נטלו ישראל את ממוננו אלא בהשאלה. מה שמלמד, כי גם הם סבורים שעדיין לא הגיע זמן גאולתם, שנאמר לאברהם אביהם וכו"ל.

בשל זאת הוא קורא לבני עמו, הנה גם נענשנו ולקינו. גם נטלו את ממוננו בהשאלה. שני אלו מוכיחים, כי עדיין לא נשלמה גזירת שעבודם. מדוע אם כן, שלחנו את בני ישראל מעבדנו, טרם שהגיע זמנם לצאת.

(זרע שמשון פרשת בשלח, מאמר ב)

וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה. (שמות יג כא)

כל הניסים והגבורות שעשיתי לכם, לא שתתנו לי שכרי, אלא שהיו מכבדים אותי כבנים ותהיו קורין אותי אביכם. ואומר, אבי תקרא לי. ומה ניסים עשיתי לבריה בעולם יותר מכם. שהייתם מהלכים אחרי ואני מהלך לפניכם, שנאמר וה'

ה'לכתא כנחמנו?

לשמוע ולהיוושע

כידוע, ניתן לבקש בחוכן, לקבל צינתוק עם פנינה קצרה, אחת עבסוד.

אספרת אחת מהאזינות הקבועות לקו, nee אחת לקבל חיפוק עבסוד נהדר זה.

באותו יום חמישי לקראת ערב, רציתי להתחיל בהכנות לבת, כפי שאני רגילה, להתחיל לבת לבטח לישון לפני ההפחה פרוסה על הולחן, הנרות על מקומם, והכית נקי וחוכן לקראת בואה של עבת המחכה.

אך, הרשתי עראשי ככד עלי, אחר מלטות חרובות שהיו לי באותו יום. ואחר עבסוד לא קל עסבר עלי. כחוכ האינרציה, התחלתי לעסוק בכל אופן בהכנות לבת. לא יכולתי להרוות לעצמי להיכנס לשינת לילה לפני כן, כשאני זוכרת שאני נמצאת בחודש כסליו, ואחר חמישי אחת חמישי עישי הכי קצרים בפנה.

חשבתי לעצמי, אולי זה יעבור תוך כדי. אם לא, איאלל לבת עיניה. להחפך המחזים, כלל לא ציפיתי.

הראש, עבא זכה למענה חתאים, למנוחה על הכרית, החל כבאב יותר. לתוך כל זה, בוקע זבלזבלו של הטלפון. בראש עולה המחשבה ר'ק זה מה שהיה חסר לי עכשיו, אולי אככה את מכשיר הטלפון.

נישתי למכשיר וראיתי על הצב את האספר של חוכן תולדות עשנו, זהו הנתוק עבסוד. בחחשבה של רשע, החלטתי לנסות להקשיב. הקשבתי. ונושתי בו ברשע. כן. לא יאוחן כי יוספר. איך עסייחתי להקשיב לפנינה, התחלתי להרשיע יותר טוב. וברוך עס סייחתי להכין את הכית כדרכי חזי יום חמישי, לבכוד עבת המחכה.

ענן כחוש. בפוסל ענן, ככיתי לראות את כחו הדגול של רבינו, לעבדו יעשות, אם יוויחיות פשוטות, לכל הנצרך. לעשות ולהוועש. ארנינו עכינו להתחלות אורו הדגול בדור האחרון. תעמוד הזכות לכל העוסקים בהפצת חורתו לבכות לכל טוב סלה.

הולך לפניהם יומם. (שמות כנה לב 7)

דבברי המדרש אלו, יש לדקדק כמה דקדוקים.

א. במה שאמר 'כל הניסים והגבורות שעשיתי לכם, לא שתתנו לי שכרי'. מדוע אכן לא ראוי שיתנו לו בני ישראל שכר, אחר שכל כך עשה עמהם.

ב. למה מבקש הקדוש ברוך הוא מבני ישראל, שיקראו לו 'אבי'.

ג. כאשר מציינין ה' את הניסים שעשה עם בני ישראל, הוא בוחר להזכיר את הליכתו לפניהם, בעמוד הענן ובעמוד האש. והדברים מתמימים. וכי לא נעשו להם לבני ישראל ניסים גדולים יותר, ככיצאת מצרים, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

ונראה ליישב את הדקדוקים כולם, בהקדם דברי הברייתא (קידושין כט), כי האב חייב למול את בנו, לפדותו, ללמדו תורה, להשיאו אשה וללמדו אומנות. והיינו, שהאב חייב לעשות את כל צורכי בנו, הן הנוגעים לצורך חיי הנפש והן כאלו, השייכים לענייני הגוף.

אשר על כן, מבקש הקדוש ברוך הוא מישראל, שיכירוהו ויכבדוהו כאב. כי אז כל הניסים שעשה עמהם, לפדותם ולהצילם מידי הקמים עליהם, יגיעו אליהם על פי שורת הדין. וזהו מה שאמר, 'לא שתתנו לי שכרי'. כי מה שהצילם, היה זה משורת הדין מחמת היותו אביהם, ולא מגיע לו שכר על זה.

לכן גם הזכיר דווקא את הנס, של עמוד האש ועמוד הענן, זאת, כדי ליישב את קושיית הגמרא (שם לב). והיא, כי הלא קיימא לן שמלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול. אם כן, איך היה ה' יכול למחול על כבודו, ללכת לפניהם בעמוד ענן ובעמוד אש, להנחותם יומם ולילה בדרך.

אולם, אחר והקדוש ברוך הוא הינו אביהם של ישראל, מיושב על נכון. כי הנה, האב שמחל על כבודו, כבודו מחול. וממילא, יכול היה ה' למחול על כבודו, להנחותם יומם ולילה.

(זרע שמשון פרשת בשלח, מאמר ו)

לשון חכמים

פסוק (שמות טו, כו) 'כל הפחלה אשר שמתי במצרים לא אשימ עליך כי אני ה' רפאך'. [וקשה], דאם לא ישים אין צריך לרפואה. אלא לפי שהמכות שבאו על המצריים היו לעגש ולנקמה, כדכתיב (תהלים קמט, ז) 'לעשות נקמה בגוים', וכתיב (שמות יד, ד) 'כהקבדי בפך עה וכי וידעתם כי אני ה' וכי'. אמנם היסורין שביאו עליך לא יהיו בדרך זה, אלא כדי לרפאתך כדי שתשוב בתשובה ולא תשוב לחטא עוד.

(מתוך ספר זרע שמשון המפורא, מאמר יד)

בחן את עצמך

מה הפירוש במדרש שחזרו ולא האמינו?

- א. כפשוטו.
- ב. לא האמינו שהקב"ה יגאלם מיד.
- ג. לא האמינו בתפילת הצדיק.

(זרע שמשון בשלח י, מובא בגליון המפורא)

